

Dr. Barabás András:

Példaképek, befolyások

- egy orvostanhallgató emlékei a magyar és az angol orvosi oktatásról

Sztálin 1953 márciusában halt meg, de 1953 őszén, amikor én orvosegyetemi felvételre pályáztam, a magyar sztálinisták – Rákosi, Gerő, stb. - még trónjaikon ültek. Az általuk bevezetett szabályok szerint a felsőoktatáshoz vezető kapu előttem zárva volt, mivel “osztály idegen”-nek számítottam. Igaz, hogy anyám, Pesthy Zsuzsanna, már rég elvesztette Pusztamérgesen örökölt szőlőjét, a Pesthy család Tolna megyei birtokát pedig 1950-ben államosították, de ez nem változtatta meg helyzetemet. Úgy látszik, az ateista kommunisták hittek az eredeti bűnben, tehát ha elődjeimnek földbirtoka volt, akkor én “osztály idegen”-nek születtem és mindig is az maradtam. Ezen felül mindkét szülőm egyetemet végzett, sőt anyai nagymamám Magyarország első női gyógyszerésze volt (Fig 1).

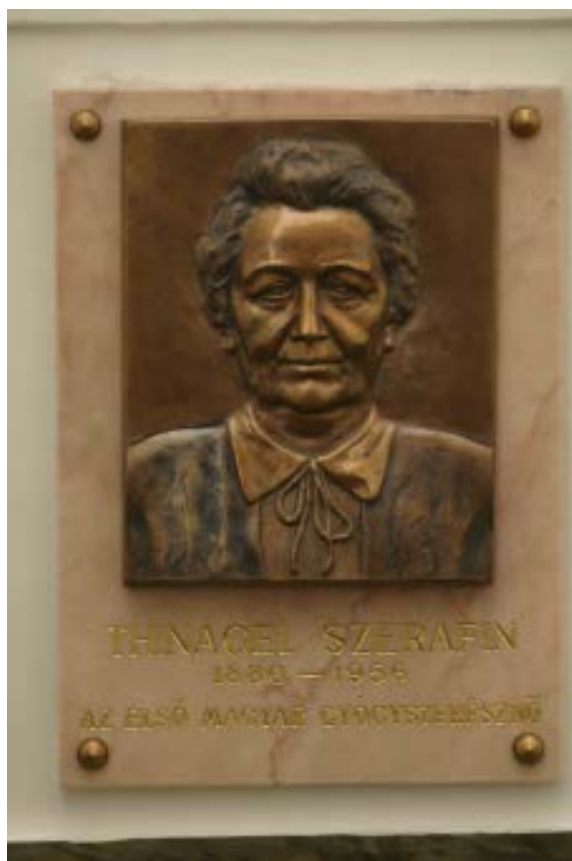

Fig 1. Nagymamám domborműve, ami a Semmelweis Egyetem központi épületének lépcsőházában látható.

Azonban az ilyen dogmatikus és ésszerűtlen szabályoknak az a sorsa, hogy sokan elkerülik és szabotálják őket. Ezt történt az én esetemben is és 1953 őszén

“becsempésztek” a Budapesti Orvostudományi Egyetemre. Egyetemi fölvételemet elsősorban az Eötvös József Gimnázium tanárainak köszönhettem. Ők tisztakitűnő érettségi bizonyítványt adtak nekem és ez még a kommunista korban is előnyt jelentett. Ezt a kiváló vizsga eredményt - biztos vagyok benne - nem érdemeltem meg. Különösen hihetetlen volt az ötös jegyem orosz nyelvből, mivel oroszul elvből nem tanultam.

De nem csak a tanárok “toltak”, hanem az egyetemi professzorok is “húztak”, amit főleg nagybátyámnak, Dr Pesthy Istvánnak, köszönhettem. Nagybátyám köztisztletnek örvendett Budapesten, mint népszerű oktató a Stomatológiai Intézetben és sikeres Váci utcai fogorvos, de mindenek felett mint tehetséges és bátor humorista-karikatúrista. A fasizmus sötét éveiben a saját maga által szerkesztett élclapban, a *Pesti Posta*-ban, gúnyolta, támadta a nyilasokat. Egy félnyilas “előkelőség” a szemére vetette: “Minek magának újság? Eleget keres mint fogorvos!” “De kérem” felelte Dr Pesthy, “a fogorvoslás megszűnt. Ki meri ma kinyitni a száját?!” (Fig 2). Amikor Szálasi 1944-ben hatalomra jutott, nagybátyámat halálra ítélte, de a budapesti rendőrfőnök figyelmeztette őt és így el tudott menekülni mielőtt letartóztatták volna. Az orvosegyetem sok oktatója és alkalmazottja emlékezett merész kiállítására és ezért segítettek szeretett unokaöccsét - engem - az orvosegyetemre. (Itt említem meg, hogy nagybátyám hivatalos elismerést nem kapott a fasizmussal szembeni kiállásáért, sőt, 1948-ban a kommunisták megtiltották, hogy újságíróként, karikatúristaként működjön, mivel félték, hogy ellenük fordítja tollának-ceruzájának szúrós fegyverét.

Fig 2. Pesthy István önarcképe egy 1966 évben megjelent, róla írt cikkben. (Magyar Hírek XIX évf. 16 sz. Augusztus 15)

Sok, nálam jobb képességű kortársam nem került be az egyetemre. De mégis, amikor 464 évfolyamtársamat jobban megismertem, kiderült, hogy nem én voltam az egyetlen, aki értelmiségi és nem kommunista családból származott. Különösen az orvosok gyerkeinek sikerült becsúszni, de akadt egy pár olyan is, akiről titokban tudtam, hogy szüleik erősen “osztály idegenek” voltak. Például: egy háború előtti cipőgyáros fia szuster gyerekének álcázta magát és egy földbirtokos lánya mint parasztlány szerepelt. A munkás-paraszt származású medikusoknak a többsége megérdemelte az egyetemi felvételt, de volt egy kisebbség, akik csak politikai okokból kaptak helyet. Ezek az úgynevezett “szakérettségisek” csak két-három évet töltöttek középiskolában, az Oleg Kosevoj orosz-magyar nyelvű kurzuson, vagy a szegedi és debreceni Ifjú Gárda kollégiumban. Felvételi vizsgát nem kellett tenniük, és ők lettek volna a jövő talán nem legjobban képzett, de kommunista szempontból megbízható orvosai. Azonban volt egy nagy bökkenő: annak ellenére, hogy sok segítségben és kiváltságban részesültek, a többségük nem tudott a tananyaggal megbirkózni és hamarosan lemorzsolódtak.

Az anatómia vizsga volt az első nagy akadályuk, mivel Kiss Ferenc professzor és osztálya nagyon komolyan vették az oktatást és a vizsgát (Fig 3). Én különösen arra emlékszem, hogy az előadók nem használtak diapozitív vetítést (talán nem volt vetítőgépük?) és ehelyett a fekete táblára rajzoltak. Ezek a szemünk előtt felépülő “eleven” illusztrációk érdekessé és izgalmassá tették az előadást és szinkronizálták a látott és hallott anyagot. (Évekkel később a táblára való rajzolás előnyeiről írtam egy cikket, ami a *British Medical Journal*-ban jelent meg.)¹

Kiss professzor mélyen vallásos erdélyi származású ember volt. Donáth Tibor professzor találóan írta könyvében², hogy “paraszt próféta” hangon “ízes zamatot” magyarsággal beszélt. Vallásos meggyőződése miatt kommunista szempontból nem volt megbízható, de mivel megfelelő tudású kádert nem tudtak a helyére találni, megtarthatta professzori székét. Valószínűleg az is előnyére szolgált, hogy szegényparaszti családból származott.

¹A. Barabás “Blackboard Drawing in Medical Teaching” *BMJ* 1965, 1, 782-84

²Donáth Tibor “Anatómus lettem a SOTE-ben” Medicina Könyvkiadó Rt 1998

Figure 3. Fénykép egy 1951-ben készült szocialista-realista “remekmű”-ről, ami még most is az Anatómiai Intézetben, a professzori irodában lóg (de most már iróniából).

Kétkedő angol kollégáimnak néha megmutatom budapesti orvosegyetemi lecke könyvemet (Fig 4). Különbem nem hinnék el, hogy az első három évben – amikor a jövő orvosainak sok fontos alaptudást kellene elsajátítania – mi kötelező marxizmus-leninizmusra, orosz nyelvre és honvédelmi ismeretek tanulására pazaroltuk időnket. Az első években, 1953 és 1954-ben, titkoltuk undorunkat ezekkel a fölösleges tárgyakkal szemben. Attól féltünk, hogy valamelyik évfolyamtársunk – egy

4: Barabás András
 1953. 01. 20. 7: Magyar Köztársaság

A tárgy és az előadó neve	Évek	Órarend	Értékelés	Értékelési megjegyzés
Dr. Tardos János fizika	2 3	3	3	Physics
Dr. Strausz F. Brúna kémia	4 5	5	5	Chemist
Dr. Kósa Ferenc Anatómia	2 4	4	4	Anatomy
Dr. Nitzelszky György Biológia	3 2	2	2	Biology
Marxizmus	4	4	4	Marxism
Orosz	2	2	2	Russian
Honvédelmi szak	5	5	5	Military Science
Testnevelés	1	1	1	
<u>Összesen</u>				

1953. 01. 20. 1 - TANDÍJMENTES ILLETÉS

1954. Jan. 20.

ÁLLAMTUDOMÁNYI EGYETEM

Fig. 4. Leckekönyv 1954-ben. Marxizmus-leninizmus, orosz nyelv és honvédelmi ismeretek kötelező tárgyak az orvos egyetemen.

kommunista káder, vagy csak egy rosszindulatú irigy ember – feljeleníti ellenzéki viselkedésünket. De ahogy lassan a politikai légkör enyhült az 1955–56-os években, viselkedésünk változott. A jelenlét ezeken az órákon még mindig kötelező volt, de elkezdtük az anyagot és az előadókat nyíltan nevetségessé tenni. Például azt kérdeztük, hogy Hegel dialektikája hogyan befolyásolta Marxot. A marxista tárgy előadóinak műveltsége, még saját szakmájukban is, olyan sekélyes volt, hogy ilyen filozófiai kérdésekre nem tudtak választ adni.

A belgyógyász professzor, Haynal Imre szállt szembe legbátrabban a kommunizmussal, és ezért nagyra becsültük (Fig 5). Az Üllői út villamosain izgalommal utaztunk az előadásaira és sokszor az előadóterem zsúfoltsága miatt a lépcsőkön is ültünk. Mégis, egyszer elaludt egy hallgató, még hozzá az első sorban. A professzor súgott valamit egyik tanársegédjének, aki egy pár perc múlva két csésze gőzölgő kávéval tért vissza. Haynal felébresztette a hallgatót és azt mondta: “Kedves kolléga úr, úgy látszik mindkettőnknek nehéz éjszakája volt, tehát jót fog nekünk tenni egy erős fekete.” Haynal Imre betegek és orvostanhallgatók iránzt mutatott kedves és udvarias viselkedése gyökeresen megváltozott, amikor magas rangú kommunistákkal került érintkezésbe. Legendák keringtek az egész városban megjegyzéseiről, mint például amikor az Egészségügyi Miniszterrel találkozott egy gyűlésen.

“Kedves Haynal elvtárs, örülök hogy eljött erre a fontos gyűlésre.”

“Miniszternő, asszonyom,” válaszolta Haynal, “ha maga engem elvtársnak szólít, akkor a magyar nyelv szavai elvesztették minden értelmüket.”

Hasonló választ adott az egyetem egyik hivatalnokának, aki azt kérdezte,

“Akkor hát hogyan szólítsam?”

“Szólíthat professzor úrnak, szólíthat Haynal úrnak, még szólíthat Imruskának is, de mi nem vagyunk elvtársak.”

Fig 5. Haynal Imre a legszókimondóbb és a legnépszerűbb professzorunk volt.

Az ötvenes évek elején Marx és Lenin képpekkkel kezdték díszíteni a folyosókat. Haynal belgyógyászati osztályára is került egy Lenin kép. Erre a professzor úr egy Szűzmária oltárt épített a Lenin képpel szemben. Az egyetem politikai vezetői megbotránkozva rohantak hozzá tiltakozni. Azt mondta nekik, hogy amint eltávolítják a “Lenin oltárt”, leszedhetik a másikat is. Így másnapra mindkettő eltűnt az osztály folyosójáról.

Nagymamám Haynal Imre kezelte. Régi időkből ismerték egymást: nagymama 1902-ben végzett Kolozsváron mint Magyarország első női gyógyszerésze, Haynal

pedig 1915-ben mint orvos. Haynal Budán a Sóllyom utcában lakott, de a belvárosi Galamb utcában volt rendelője. Ez ötpercenyi sétaútra volt nagybátyám Váci utcai lakásától, ahol nagymama is lakott. Nagymama izgalommal és örömmel készülődött Galamb utcai vizitjeire. Én is elkísértem és a professzor úr megengedte, hogy mint orvostanhallgató jelen lehessenek, amikor Nagymamát vizsgálta. Csodáltam, hogy milyen mesterien rögtön bizalmat ébresztett, milyen alaposan vizsgált és bölcsen tanácsolt. Nagymamának azonban az imponált legjobban, hogy ahogy a rendelőbe lépett, Haynal azt kérdezte, “Hol van az a divatos szép vörös kalap, amit legutoljára viselt, amikor hozzám jött?” Én pedig a professzor mögött állva olvastam a beteg kórlap előző vizitjén irt széljegyzeket, “Szép piros kalapban jött.”

Hogyan tudta Haynal professzori állását megtartani szókimondó és párt-ellenes viselkedésének dacára? Részben, mivel Haynal időlegesen - amíg egy megfelelő tudású kádert nem találtak - nélkülözhetetlennek bizonyult. Sok kommunista vezető és azok családtagjai Haynalhoz fordultak orvosi tanácsért. Az is segített, hogy a fasiszta terror idején a kolozsvári egyetemen szembeszállt egy tömeggel, akik a zsidó diákokat akarták kiűzni. A halálsápadt, de mindenre elszánt professzor előtt a tüntetők meghátráltak.

De magatartása egy kötéláncos akrobata teljesítményére hasonlított és sajnos végül le is zuhant a kötélről. Az 1956-os forradalom után beparancsolták egy Tudományos Akadémiai gyűlésre. Itt egy kommunista akadémikus nagy beszédet mondott a forradalom ellen. Haynal közbeszólt:

“Hogy mersz te a forradalomról beszélni? Hiszen te az egész idő alatt a budin* ültél!” Ezután a közbeszólása után visszament a kórházi irodájába és rögtön elkezdte a holmijait pakolni. Tudta, hogy a forradalom leverése után még nagyobb lesz az elnyomás és kisebb a tolerancia. Igaza volt: egy héten belül a Kádár kormány nyugdíjba kényszerítette, azzal indokkal, hogy “Nem engedjük a jövő orvosainak a szellemét tovább mérgeznie.”³ Sokan voltunk és vagyunk hálásak ezért a “mérgezésért”.

A forradalom leverése után anyám, öcsém és én is Angliába menekültünk. Angolul nem beszéltünk és se rokonunk, se ismerősünk nem volt ebben az országban. Ide kerülésünkben Haynal is szerepet játszott. Ő az 1930-as években két évet töltött a híres kardiológus-kutató, Sir Thomas Lewis, londoni osztályán. Egész életében nagyon tisztelte az angolokat és minden nap hallgatta a BBC angol nyelvű híreit. Szerinte az angolok mindig megtartották ígéreteiket és többször hangoztatta, hogy “Az angol az egyetlen felnőtt nemzet.” Az ausztriai menekült táborba a világ minden sarkából jöttek a minket segíteni akaró emberek. Nagy lehetőségekkel és nagy ígérettel csábítottak. Úgy nézett ki, hogy az egész nyugati világ kitárt karokkal fogadta az 1956-os magyarokat. Az angolok keveset ígértek, de mi jobban megbíztunk bennük.

Nem csalódtunk: mindkettőnket hamarosan felvettek a manchesteri egyetemre, engem harmadéves medikusnak és öcsémet első éves fogorvostan hallgatónak. Én

³ “Ilyen volt Haynal Imre”, az emlékeket összegyűjtötte Domahidy Miklós és kiadta EPMSZ (Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (Bern) 1989.

* ‘Budi’ Erdélyben jól ismert szó, falusi külső végét jelent. Lehet hogy ez a szócata nem az Akadémián, hanem az Általános Orvoskar 1958. január 22-i ülésén zajlott le Haynal professzor és Gegesi Kiss rektor között.

megismételtem a biokémiát és a pathológiát, de ez csak előnynek számított, mivel alkalmat adott az angol nyelv megtanulására.

Manchester 1957-ben kormos, ködös, csúnya iparváros volt. Öcsém remek fényképekben örökítette meg az akkor már lerombolásra váró, és azóta régen eltűnt tizenkilencedik században épült munkásházakat (Fig 6). A szennyezett és egészségtelen levegő és a nyirkos időjárás sok betegséget okozott. Az évfolyam, amihez csatlakoztam, csak 80 orvostanhallgatóból állt - sokkal kevesebb, mint a budapesti 464. A sok beteg és kevés medikus arány elsősorban gyakorlati képzést tett lehetővé. Mire a hatéves kurzust befejeztük, széles gyakorlati tudással és önbizalommal rendelkezünk. Kis műtéteket, diagnosztikus és terápiás beavatkozásokat, és még normális szülést is segítség nélkül tudtunk levezetni. Az elméleti képzés sem volt elhanyagolva és erősen készültünk az évi írásbeli és gyakorlati versenyvizsgákra, mivel tisztában voltunk azzal, hogy a végzésünk utáni állások minősége a vizsgák eredményétől függött. A szorgalmasan magoló orvostanhallgatóknak politikára vagy irodalomra nem maradt ideje. Ez nekem igen hiányzott, mivel Budapesten, az 1955–56-os években, lázasan és lelkesen jártunk nem hivatalos gyűlésekre, késő éjjelig vitatkozva és reménykedve a politikai változásban. Orvosi előadások közben pedig a “pad alatt” adtuk kézről kézre az *Irodalmi Újság* egyre kormányellenesebb számait.

Fig 6. Barabás György fényképei Manchesterről az 1950-es évek végén.

Az angol orvosképzés nagy hangsúlyt fektet a kiscsoportos, betegágy melletti oktatásra. Ez azt jelenti, hogy az oktatók személyesen ismerik a diákokat. Ez bátorított fel engem arra, hogy karikatúrákat rajzoljak a professzorokról. Rajzaim a helyi orvosi havilapban, a *Manchester Medical Gazette*-ben, láttak napvilágot (Fig 7 & 8). Ilyen karikatúrák sohase jelentek meg azelőtt az orvos egyetem hivatalos újságjában és csoporttársaim csodálkoztak is, hogy professzorainkat gúnyosan mertem ábrázolni. Bizony a karikatúrák nem voltak hízelgők, de áldozataim általában nem sértődtek meg és legtöbbször rögtön el is kérte tőlem az eredeti rajzot.

Fig 7 & 8. A skót származású pathológia professzor és a haematológus, akiknek nem tetszett a karikatúrája.

Boyd-nak (Fig 9), aki a sebészprofesszor volt, különösen imponált az, hogy egy idegen országból nemrég érkezett diák a professzorait gúnyolni meri. Hamarosan öcsémmel meghívást kaptunk tőle *weekend*-re, a vidéki villájába. Ez a ház Manchestertől két órányi autóútra volt és a professzor - aki nem szeretett autót vezetni - taxival járt oda. Manchesteri sebész kollégái Boyd-ot különös, excentrikus, a bolondsághoz közel álló agglegénynek tartották. Különösen azt tartották furcsának, hogy nem kutyát vagy macskát, hanem egy majmot tartott otthonában. Ez az állat állítólag utálta a nőket és nagy zajt csapott, ha egy hölgy lépett a házba.

Fig. 9. Profeszor Boyd különös, excentrikus, de zsenialis ember volt. (Balra vadászmenyétek, amikkel üreginyúlra vadászott)

Öcsémet és engem meglepett, hogy egy egész hétvégére hívott elhagyatott helyen épült villájába. Kicsit gyanakodtunk is a professzor felénk irányuló érdeklődésének okáról. Biztonság kedvéért meghívtuk barátnőinket a vele való találkozásunk színhelyére. Kérésünkre öleléssel és csókókkal búcsúztak tőlünk, mielőtt a taxiba szálltunk volna. Erre az elővigyőzatoságra nem volt szükség, mivel a professzor csak horgászatra és vadászatra keresett partnereket. Szombat este a helyi újságot böngészte és örömmel olvasta, hogy a közelben lakó herceg, a Duke of Devinspire, külföldön volt és a hétvégén nem tartózkodott Chatworth House nevű palotájában. Rögtön rendelt Manchesterből egy taxit másnapra és vasárnap hajnalban a herceg magán tavára mentünk orvhalászni. A taxi sofőrt megkérte, hogy egy közeli bokor mögött csendesen jártassa a motorját, hogy veszély esetén gyorsan elhajthassunk, mi pedig eközben egymás után húztuk partra a ficánkoló pisztrángokat. Két órán belül remek friss halat fogyasztottunk reggelire a villájában.

Mint végzett orvos, Profeszor Boyd osztályára kerültem. A professzort inkább az orvosi kezelés és nem az operációk érdekelték. Járóbeteg felügyelet alatt tartott 1500 alsóvégtag érszűkületben szenvedő beteget. Bebizonyította, hogy a *claudicacio* ritkán vezet amputációhoz, és az igazi veszély az ilyen betegeknél a szív trombózis vagy a szélütés. Ezért ellenezte a claudicacio gyógyítását célzó érműtéteket. Én szorgalmasan jártam a heti járóbeteg rendelésére. Messze földről utaltak hozzá nehéz

eseteket. Sherlock Holmes-t is megszegyenítő ravasz-sággal nyomozta ki a diagnózist. Sok ritka betegséget és szindrómát ismertem meg az osztályán és ennek köszönhettem több cikkemet⁴. Ez szolgáltatta doktorátusom témáját is. Két év múlva sikeresen lettem az angol sebészi szakvizsgát, és a nevem után tehettem az FRCS betűket (Fellow of the Royal College of Surgeons).

Ekkor jelent meg egy négy éves forgó sebészi állás hirdetése az orvosi hetilapban: két év a londoni orvostovábbképző kórházban (Postgraduate Medical School in Hammersmith Hospital) és utána két év egy vidéki kórházban. Amikor Professzor Boyd tanácsát kértem ezzel az állással kapcsolatban, azt mondta, “András ne pályázd meg! Itt mi téged ismerünk, tudjuk, hogy mint menekült jöttél ide, itt tanultál meg angolul, már néhányan hozzáaszkodunk az akcentusodhoz és értjük, hogy mit mondasz, de ha Londonba mész ott te csak egy büdös külföldi leszel.” (“You will be just another bloody foreigner.”)

Én nem hallgattam rá, megpályáztam és a nagy kompetíció dacára elnyertem az állást.

Londonban hamar rádöbentem, hogy Professzor Boyd igazat jósolt. A világhíres sebészi továbbképző osztályon nyüzsgöttek és egymással versenyeztek a külföldi beosztott orvosok. Itt már nem érdekelt senkit, hogy én valamikor 56-os magyar menekült voltam. Amerikai, ausztrál, ír, indiai és arab kollégákkal küzdöttem, főleg kutatói és cikkírói téren. Professzor Welbourn (Fig 10) osztályából sokan lettek sebész professzorok. Kortársaim, elődjeim és utódjaim közül 22-ről tudom, hogy valahol a világon sebész professzorként működnek vagy működtek!

Figure 10. Professzor Welbourn, töltőtollal és nem sebészi szikével a kezében.

Welbourn nem tudott belőlem professzort csinálni, habár több tudományos cikket irattatott velem. Ezeknek a cikkeknek majdnem minden szavára máig is emlékszem, mivel legalább tizenhétszer iratta át velem minden sorát. Megvallom őszintén, hogy a két londoni év életem legnehezebb éve közé tartozik. Egyedül, bérelt szobában, rokon, közeli ismerős és barát nélkül, csak a munkámnak éltem. Kórházi elfoglaltságomon kívül estéimet és a hétvégeket tézisem írására szenteltem és így nem maradt időm a főváros kulturális lehetőségeit kihasználni. A két év letelte után Norwich-ba költöztem. Norwich gyönyörű, nagy múlttal és sok régi épülettel büszkélkedő kelet-angliai város. A manchesteri és londoni évek viharos küzdelmei után egy nyugodtabb és csendesebb kikötőbe

⁴ A. P. Barabás “The Ehlers Danlos Syndrome – description of three clinical type” British Medical Journal 1967, 2: 682 and The Heterogeneity of the Ehlers Danslos Syndrome MD Thesis, Manchester 1967.

Fig. 11. Mr Alan Birt aki a műtőben volt az elemében.

jutottam. A Norwich-i főorvos, Mr. Alan Birt (*Angliában a sebészeket Mr-nek és nem Dr-nak hívják!*), és családja nagy vendégszeretettel fogadtak.

Norwich-ban ébredtem rá arra, hogy addigi sebész képzésem milyen hiányos volt. Habár szakvizsgával rendelkeztem, és több cikkem is megjelent sebészi lapokban, valamint egy doktorátusi tézist is sikeresen megvédtem (ezért tehetem nevem után az MD-t), műtői tapasztalatom elégtelen volt. Előbbi főnökeimtől sokat tanultam, de Professzor Boyd-ot untatták a hosszú operációk, Welbourn-t pedig a laboratórium és a kutatói munka vonzotta. Mr. Birt volt tehát az első főnököm, aki a műtőben, szikével a kezében, érezte csak igazán otthon magát. (Fig 11)

eredményeit elismerték az egész országban, sőt később a világon. Sokszor előfordult, hogy amikor valaki megtudta, hogy én az ő beosztottja és asszisztense vagyok, faggattak, hogy milyen tulajdonságai formáltak belőle sebészi paragont. Erre a kérdésre sajnos csak az 1993-ban bekövetkezett halála után, nekrológjának olvasásakor tudtam jól válaszolni. Ez a nekrológ elemezte azokat a tényezőket, amik kiválóságához vezettek. Természetesen voltak született adottságai: fiatal kora óta alapos és a részletekre figyelmet fordító egyéniség volt. Mint apja, Alan Birt is a londoni, az akkori időben legjobb nevű, St. Thomas kórházban végzett. Anyja pedig a híres Florence Nightingale-től, az ápolónői hivatás megalapítójától kapta Angliában nagyrabecsült diplomáját. Amint Alan Birt a sebészi szakvizsgáját letette, kitért a második világháború. Önkéntesként jelentkezett a hadseregbe és az arcvonalhoz legközelebb eső elsősegély helyre helyezték. A központi hadi kórháznak hamarosan feltűnt, hogy sokkal kevesebb sérült katonát utalnak a kórházba a harcvonalról. Kiderült, hogy Alan Birt sátor vászon alatt, gázlámpa mellett sikeresen kezelte a sebesülteket.

Birt-nek a katonai élet nagyon megfelelt. Szerette a szigorú rendet és azt hogy, éjjel-nappal dolgozhatott. Felettesei és szervezői egyre nagyobb eseteket bízta rá és példamutató képességeit is felhasználta. Végül mint magasrangú orvos-vezérezredes szerelt le 1945-ben. Apja - aki az angol királyi családnak volt a fogorvosa – remélte,

hogy a háború után fiából jól kereső londoni sebész lesz. De Alan Birt-nek más volt az elképzelése: őt nem a privát praxis érdekelte, hanem az akkor bevezetett National Health Service élvonalán, az addig elhanyagolt vidéki kórházakban akarta pályáját folytatni. Norwich-ba ment általános sebész főorvosnak és osztályán hamarosan bevezette az ér- és szívsebészetet is. Felesége varrta az ejtőernyő anyagból készült mű-aortákat és a sziv operációk előtt ő maga rakta össze a mesterséges vérkeringés masináját. Az elsők között volt, aki akut aorta ruptúrát sikeresen operált Angliában és mitral stenosis műtétjeinek eredménye felülmúlta a londoni szívkórházét. 1947-ben az Angol Sebészi Társaság elnökének választották: ő volt az első vidéki kórházban dolgozó sebész, aki ezt a megtiszteltetést kapta.

Én legjobban emberfeletti munkabírását csodáltam. Megállás nélkül tudott operálni éjjel-nappal, és soha se fáradtnak, se türelmetlennek nem láttam. Norwichi első pár hónapi tartózkodásom alatt sokszor úgy éreztem, hogy feladom a sebészetet és elmegyek inkább anatómusnak, mivel nem tudtam a nálam sokkal idősebb főnökömmel fizikailag lépést tartani. Aztán egy más megoldást találtam: feleségül vettem három lánya közül azt a lányt, akinek a természete legjobban hasonlított az övéhez (Fig 12). Abban reménykedtem, hogy gyerekeink örökölni fogják nagyapjuk génjeit, de amíg ennek a genetikai kísérletnek eredményére vártunk, 1973-ban belőlem is kelet-angliai sebész főorvos lett.

Fig 12. Alan Birt, középső lányának esküvőjén.

Ez év júniusában egy budapesti évfolyamtalálkozón vettem részt. Én voltam az egyetlen az 1956-ban külföldre ment 41 kolléga közül, aki jelen volt. A kellemes és barátságos összejövetel folyamán többen kérdezték, hogyan sikerült beilleszkednem a magyarok számára bizony nagyon idegen angol társadalomba. Azt válaszoltam, hogy “nagyon jól”, de ezt három kedvező körülménynek köszönhettem. Elsősorban, az 56-os menekülteket az angolok melegen fogadták; másodsorban, egyetemre jártam Angliában és az egyetemi évek azok, amikor még aránylag könnyű barátokat szerezni; harmadsorban, angol feleségem van.

Azonban dacára annak, hogy otthon érzem magam Angliában, mégis halálomig magyarnak vallom magam. A kommunizmus régen esedékes bukása után, 1989-ben, tizennégy magyar fiatal orvosnak tudtam angliai sebészi képzést szervezni. A Magyar Sebész Társaság 1994-ben tiszteletbeli tagjának választott, amire nagyon büszke vagyok. Mindhárom gyermekünk egy évet töltött – középiskola és egyetem között – Budapesten. Az Eötvös Loránt Tudományegyetem kurzusán tanultak magyarul és ismerkedtek meg a magyar történelemmel és kultúrával.

51 éve élek Angliában, mégis könnyű magamat magyarnak mondani, mivel akcentusom még mindig külföldi. Ha valaki, akit nem ismerek, felhív telefonon és csak annyit mondok a kagylóba: “Hallo!”, sokszor ijedten kérdezik, “Tud maga angolul beszélni?”